

Лебединська О., к.е.н, доц.
ХНАУ ім. В.В. Докучаєва

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вступ. Сьогодні в країні створюється ефективна система логістичного забезпечення аграрного сектора економіки України, яка повинна функціонувати відповідно до світових вимог. Тому питання агрологістики, як важливого компонента підвищення ефективності підприємств аграрного сектору є актуальними і потребують ретельного вивчення.

Проблеми агропромислового комплексу, які виникли за останнє десятиліття, вимагають системного, комплексного підходу до їх вирішення, включаючи економічні, соціальні, екологічні та науково-технічні. Тому поряд з традиційними способами і методами ведення вітчизняного сільського господарства все більше підвищується роль і значення логістики. Логістика як наука і практика управління матеріальними і пов'язаними з ними потоками фінансових ресурсів та інформації, стає все більш затребуваною в галузях АПК. Організація ресурсного забезпечення сільськогосподарських виробників має значний економічний, соціальний і екологічний ефекти.

На сьогоднішній день на теренах України логістика набула досить широкого розповсюдження. Важко уявити діяльність будь-якого підприємства з виробництва товарів чи надання послуг без упровадження логістичної методології в його діяльність [1].

Дослідженнями з логістики займалися багато вітчизняних вчених, таких як: Є. В. Крикавський, О. М. Маслій, Н. В. Чернописька та інші. За останні роки в науковій літературі з'явилося багато досліджень, присвячених вивченню потокових процесів в постачанні, виробництві та збуті сільськогосподарської продукції.

Походження терміну логістики історично пов'язують з військовою справою, тому що вона довгий час розвивалася і удосконалювалася при плануванні і проведенні військових операцій в різних країнах і в різний час. У стародавні часи вода і їжа були ресурсами необхідними для битв. Ці ресурси військо захоплювало на шляху до театру військових дій, грабуючи цивільних осіб.

Ще одним джерелом виникнення логістики з історичної точки зору можна вважати торгівлю, так як купці з давніх часів організували переміщення партій товарів між регіонами. Купці відігравали значну роль у розвитку сільського господарства, так як формували ефективну сферу обігу сільськогосподарської продукції. Архівні матеріали свідчить про те, що на розвиток сільськогосподарського виробництва, впливав промисловий капітал, який був важливим елементом сфери обігу сільськогосподарської продукції.

Не існує однозначної думки щодо формування логістики як сфери господарської діяльності та власне походження терміну «логістика». У французькій транскрипції слово логістика звучить як «Лоджистік», що в перекладі означає «будинок або домашнє господарство». Іншими словами це

можна позначити як управління домашнім господарством, так як в будь-якому сучасному домашньому господарстві багато процесів, пов'язаних з управлінням матеріальними потоками і запасами. У Україні частіше головними логістами в сім'ї були господині, які планували постачання і закупівлі продуктів харчування. На перший погляд ця проста робота, насправді, вимагала точних розрахунків матеріальних, фінансових і інформаційних потоків.

Більш складним в управлінні є домашні господарства у сільській місцевості і, тому історично селянські господарства були завжди фактично підприємствами, в яких поєднувалося безліч логістичних функцій і операцій. При цьому у взаємодії селянських господарств між собою на певній території мережеві форми взаємодії переважали над ланцюговими формами і будувалися на принципах кооперації.

У економічній сфері логістика (в загальному вигляді) є засобом для зниження витрат при закупівлі, виробництві і продажу товарів. Використання концепції логістики у виробництві і торгівлі націлене на вдосконалення процесів руху товару, оптимізацію запасів і витрат, на забезпечення високої якості обслуговування споживачів. Тому, підвищений інтерес до логістики продиктований підвищенням ефективності галузі, конкурентоспроможністю сільськогосподарської продукції. У даний час світовий розвиток логістики формує галузеві підходи до управління матеріальними потоками і одним з таких напрямків є логістика в агропромисловому комплексі.

В даний час сільськогосподарське виробництво має багато проблем, одна з них та, що приватний сектор не отримує розвитку через відсутність справжніх комерційних посередників. Тому одним з напрямків відродження вітчизняного сільського господарства є використання концепції логістики, а саме створення конкурентоспроможної моделі сільськогосподарського виробництва з урахуванням регіональних особливостей.

Ефективність логістики характеризується рівнем логістичних витрат. Україна має високий рівень логістичних витрат, що впливає як на ефективність економіки країни загалом так і аграрного виробництва зокрема. За даними транспортних компаній, у зв'язку з неефективністю логістичної системи українські аграрії втрачають до \$20 на кожен тону виробленої продукції. За дослідженнями, витрати на логістику в АПК України перевищують такий же показник США на 30%, ЄС – на 40%, що значно знижує прибутки аграріїв та погіршує їхню конкурентоспроможність [2].

За результатами відомого рейтингу ефективності логістики LPI, у 2016 році Україна зайняла 80 місце зі значенням індексу 2,74 серед 160 країн, у яких проводилося дослідження. Найближчими сусідами нашої країни виявилися Намібія (79 місце) і Буркіна-Фасо (81 місце). Показово, що Україна в рейтингу LPI 2014 року займала 61 місце, а в 2012 році – 66 місце [3]. Таким чином, зниження логістичних витрат є найважливішим завданням, що вимагає комплексного підходу вчених і фахівців.

Впровадження логістичних технологій поступово призводить до розвитку всієї логістичної системи підприємства. Наприклад, спочатку визначаються обґрунтовані норми запасів запасних частин, що призводить до зменшення витрат

на заморожені кошти в запасах або усунення збитку від простою техніки і устаткування при відсутності потрібних видів матеріально-технічних ресурсів на складі.

Інтернет-технології забезпечують оптимізацію управління при виборі рішень по відтворенню стада, селекційно-племінній роботі, оцінці ринку кормів і худоби, при реалізації високоякісної продукції. Електронна логістика - розвиток «електронної торгівлі» або «Інтернет-торгівлі». В даний час інтернет-технології впроваджуються повсюдно. Їх використання дозволяє отримувати виробничими підприємствами від роздрібних торгових підприємств в режимі реального часу інформацію про продажі кожної позиції товару і про структуру потреб кінцевих покупців. Ця інформація використовується для планування обсягів виробництва, що сприяє оптимізації рівня запасів готової продукції. Так, Україна велику кількість зерна продає через електронні аукціони.

Матеріальні потоки в АПК мають ще одну важливу особливість - вони значно змінюються при просуванні до кінцевого споживача. При цьому зміни у властивостях матеріального потоку призводять до змін вимог до зберігання продукції: температурі, вологості, газовому середовищі, термінами зберігання. Це потребує спеціалізованих сховищ, транспорту і місця реалізації.

Матеріальний потік у галузях АПК на відміну від промисловості при просуванні в ланцюзі постачань розширюється за асортиментом: сучасний м'ясокомбінат з обмеженого набору сировини виробляє кілька сотень найменувань продукції. Особливості матеріальних потоків в АПК вимагають додаткових зусиль для його логістичної підтримки.

Висновки та пропозиції. Отже, для ефективного управління матеріальними потоками на підприємстві потрібно зробити його «прозорим», щоб охарактеризувати всі процеси без виключення, що дозволить так організувати роботу, щоб логістичні витрати стали мінімальними.

Таким чином, використання логістики в економіці АПК дозволяє з однієї сторони упорядкувати процеси фізичного руху товарів, усунути «вузькі місця» при транспортуванні і складуванні вантажів у всіх галузях АПК, а з іншого боку орієнтує товаровиробників на формування оптимальних каналів руху товару готової продукції, включаючи продукцію сільського господарства.

Використана література:

1. Карпенко О.А., Петунін А.В. Модель оптимального розміру замовлення: проблеми застосування та перспективи вдосконалення / Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. — 2010. — Вип. 7. — С. 276-281.
2. Золотые горы логистики, или как украинским аграриям не терять по \$20 на тонне. URL: <http://tep-vertical.com.ua/zolotye-gory-logistiki/>
3. Задорожний З. Логістичні витрати та їх класифікація / З. Задорожний // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2017. Вип. 2. С. 109–117.